

PERSPEKTIVE FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA MALIH I SREDNJE VELIKIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sažetak

Hrvatsko se gospodarstvo suočavalo s određenim problemima računovodstvene prakse koju je karakterizirala ustaljenost, tromost i statičnost, a koja nije udovoljavala modernim uvjetima poslovanja. Promjena se dogodila s 1. siječnja 2006. primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja čime se stvorila povoljna klima za uvođenjem jednakosti u prikazivanju određenih računovodstvenih pozicija u poslovnoj praksi. Na taj se način izbjegavaju nelogičnosti i anomalije koje su do tada bile uobičajene, ali nikako ispravna pojava. Primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja omogućila je hrvatskim poslovnim subjektima pratiti svjetske računovodstvene trendove. Alokacija sredstava i resursa na optimalan način treba biti strategija razvoja hrvatskog gospodarstva u funkciji što većeg prihodovanja koje ne smiju zanemariti nacionalne interese, već ih uvažavati s ciljem diferenciranja na europskom i svjetskom financijskom tržištu. U tom smislu, prvenstveno se oslanjamo na važnost malih i srednje velikih poslovnih subjekata (SMEs). Hrvatska računovodstvena praksa stoga je uložila dovoljno napora i truda kako bi približila i objasnila funkciju i značaj standarda financijskog izvještavanja poslovnim subjektima kroz Hrvatske standarde financijskog izvještavanja (HSFI).

Svrha ovog rada je ukazati na nužnost posebno izrađenih računovodstvenih standarda za mala i srednje velika poduzeća (HSFI) u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: perspektive, financijsko izvješćivanje, MRS/MSFI, mala i srednje velika poduzeća (SMEs), Europska unija, Republika Hrvatska.

1. UVOD

Mnoge multilateralne agencije, poput Svjetske banke, OECD-a, UNCTAD-a, uočile su nedostatak razvijene računovodstvene infrastrukture kao glavnu prepreku ekonomskom razvoju, financijskoj nestabilnosti i smanjenom intenzitetu inozemnih izravnih ulaganja što dovodi do poteškoća u stjecanju financijskih sredstava, nedostatka transparentnosti, smanjenog intenziteta odgovarajućeg financijskog objavljivanja domaćih poduzeća, te zaostajanje sa konkurencijom.³ Ako se u bližoj budućnosti ne donesu standardi, nacionalna bi zakonodavstva mogla razviti vlastite sustave izvještavanja za mala i srednja trgovačka društva koji ne bi bili međusobno konzistentni, kao što ne bi bili konzistentni ni sa MRSovima i IASBovim Okvirom, te ne bi nužno bili temeljeni na potrebama korisnika i bili bi skuplji.⁴

¹ prof.dr.sc. Luka Crnković, redoviti profesor, Ekonomski fakultet u Osijeku, Gajev trg 7, 31 000 Osijek

² mr.sc. Ivo Mijoč, asistent, Ekonomski fakultet u Osijeku, Gajev trg 7, 31 000 Osijek, imijoc@efos.hr

³ UNCTAD (United Nations conference on trade and development – Međunarodna konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju): Računovodstvo za mala i srednje velika poduzeća (nacrtni), Međuvladina radna skupina eksperata za međunarodne računovodstvene standarde i izvješćivanje, 3.-5. srpnja 2000., Ženeva. Na 17. sjednici Međuvladine grupe eksperata UNCTAD-a održane 3.-5. srpnja 2000. godine u Ženevi, u ime Republike Hrvatske sudjelovao je Tihomir Domazet, te je slijedom toga objavljen nacrt ovog dokumenta, da bi se hrvatski stručnjaci upozнали s pokušajem računovodstvene standardizacije za mala i srednje velika poduzeća, te s druge strane, mogućnost da se raspravom da doprinos ovoga, za Hrvatsku iznimno značajnog područja.

⁴ Černe, K., Računovodstvo malih i srednjih trgovačkih društava u procesu računovodstvene harmonizacije, dostupno na www.efpu.hr, [15.03.2009.]

To bi u konačnici rezultiralo vice versa procesom ujednačavanja i usklađivanja što nije u skladu sa započetom međunarodnom harmonizacijom računovodstveno-korporativnog sektora.

Na svojoj 17. sjednici u srpnju 2000. godine, ISAR je identificirao brojne prepreke s kojima se suočavaju mala i srednja poduzeća (MSP) u primjeni računovodstvenih standarda izdanih od strane različitih regulatornih tijela, nacionalnih i međunarodnih, navodeći kako postojeći standardi stvoreni su, u prvom redu, za potrebe financijskog izvještavanja većih tvrtki. Slijedom toga, takve standarde teško je primijeniti na mala i srednja poduzeća, posebice u zemljama u razvoju i u zemljama s ekonomijama u tranziciji. Stoga je dogovoreno da ISAR radi na identificiranju mogućih pristupa koji bi zadovoljile potrebe računovodstvenog i financijskog izvještavanja MSP.⁵

Suočeni sa navedenim činjenicama, IASB je 2002. godine započeo sa projektom Međunarodnih standarda za mala i srednje velika društva (IFRS for NPAES⁶), te se tako zauzeo za razvoj visoko kvalitetnih globalnih računovodstvenih standarda koji bi trebali omogućiti transparentnost, usporedivost i relevantnost financijskih izvještaja malih i srednjih trgovačkih društava koji bi bili: (1) orijentirani potrebama korisnika financijskih izvještaja malih i srednjih društava, (2) izrađeni na istom konceptijskom okviru kao i MRS – ovi, (3) koji bi reducirali financijsko izvještavanje malih i srednjih trgovačkih društava i (4) malim i srednjim društvima koja postanu od javne važnosti omogućili lagan prelazak na primjenu MSFI-a u cijelosti.⁷ To ne znači kako se mala poduzeća oslobađaju temeljnih računovodstvenih načela, računovodstvenih standarda ni računovodstvenih politika koje računovodstvena evidencija mora zadovoljavati⁸ već se dopuštaju određena odstupanja, ali samo zbog svrhovitosti i racionalnosti obavljanja računovodstvenih poslova.⁹

Napori usmjereni na postavljenje osnovnih smjernica za izradu standarda za mala i srednja poduzeća rezultirali su godine 2004. dokumentom Preliminarna razmatranja računovodstvenih standarda za mala i srednja poduzeća (Preliminary Views on Accounting Standards for Small and Medium-sized Entities). Time su definirane osnovne smjernice za izradu računovodstvenih standarda za mala i srednja poduzeća gdje se kao osnovni zaključak nameće činjenica da u uvjetima globalizacije i integracija računovodstveni standardi za mala i srednja poduzeća postaju prijetnja potreba.¹⁰

Osim uočenih potreba u izradi i usvajanju posebnog seta računovodstvenih standarda prilagođenih poduzećima bez javne odgovornosti zamijećen je i potencijalni problem oko definiranja SMEs kroz kvantitativne i kvalitativne kriterije podjela poduzeća. Tijekom vremena različite vladine i nevladine agencije i uredi, u pokušaju definiranja SMEs, razvili su mnogobrojne definicije, potencijalne modele financijskog izvještavanja i specifične karakteristike oko približavanja pojma SMEs. Kriteriji po kojima se definiraju i klasificiraju oblik i veličina poduzeća razlikuju se od zemlje do zemlje, te u tom kontekstu treba naglasiti kako je pitanje kriterija najčešće „kamen spoticanja“ u svrhovitoj određenosti i ciljevima koji

⁵ <http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=2918&lang=1>, [16.03.2009.]

⁶ eng. IFRS for Non Publicly Accountable Entities – MSFI za poduzeća bez javne odgovornosti.

⁷ Černe, K., Računovodstvo malih i srednjih trgovačkih društava u procesu računovodstvene harmonizacije, dostupno na www.efpu.hr, [14.03.2009.]

⁸ Ramljak, B., Žager, K. prema Deželjin, J., Mrša, J., Računovodstvene politike malih i srednjih poduzeća u svjetlu moderne ekonomije, Zbornik radova „Management malih i srednjih poduzeća“, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet u Rijeci i Università degli studi di Trieste, Facoltà di economia e commercio Trieste, Rijeka, 1994., str. 117-118.

⁹ Ramljak, B., Žager, K., Potreba i iskustva drugih zemalja u razvoju računovodstava malih i srednjih poduzeća, XXXVII. Simpozij „Računovodstvo, financije i revizija u suvremenim gospodarskim uvjetima, lipanj 2002., Pula - Zagreb, str.111.

¹⁰ Mamić Sačur, I. Sever, S., Olujić, A., Analiza mogućnosti primjene MSFI-a za mala i srednja poduzeća, Ekonomski pregled, 59 (3-4) 103-124 (2008), str. 104.

se takvom podjelom žele postići, posebno stoga što sukladno provedenoj podjeli proizlaze prava i obveze pojedinih poduzeća.¹¹

Prema Međunarodnoj organizaciji rada (WTO), ne može se primjeniti samo jedna definicija koja obuhvaća sve dimenzije „malog“ ili „srednje“ velikog poduzeća. Isto tako ne može se očekivati da se iskažu razlike između firmi, sektora ili zemalja na različitim izvorima razvoja¹² budući da kvantitativni kriteriji (prosječan broj zaposlenih, ukupna vrijednost bilance, godišnji prihod) nemaju jednaku vrijednost mjerenja u različitim zemljama. Primjerice, godišnji prihod manji od 100.000 dolara u SADu predstavljalo bi mikro poduzeće, međutim, u drugim gospodarstvima to bi bilo srednje veliko poduzeće.¹³

Definicija Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD - WPSMEE¹⁴) ističe kako mala i srednja poduzeća nisu podružnice već neovisna poduzeća, koja zapošljavaju manje od danog broja zaposlenih. Taj broj se razlikuje diljem zemlje. Najčešće, gornju granicu određivanja za malo ili srednje veliko poduzeće je 250 zaposlenih, kao što je to u Europskoj uniji. Međutim, neke zemlje postavili su ograničenje na 200 zaposlenih, dok u Sjedinjenim Američkim Državama SMEs uključuju tvrtke s manje od 500 zaposlenih.¹⁵

Tablica 1. Kvantitativni kriteriji definiranja SMEs

Vrsta poduzeća	Broj zaposlenih	Ukupni prihod	Ukupna bilanca
Srednje velika	< 250	≤ € 50 million	≤ € 43 million
Mala	< 50	≤ € 10 million	≤ € 10 million
Mikro	< 10	≤ € 2 million	≤ € 2 million

Izvor: http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm

U kategoriju mikro, malih i srednjih poduzeća ubraja se 23 milijuna malih i srednje velikih poduzeća što predstavlja 99% svih poduzeća, koja zapošljavaju 75 milijuna ljudi.¹⁶ Mikro, mala i srednja poduzeća predstavljaju središnju ulogu u europskom gospodarstvu. Ona su jedan od glavnih izvora poduzetničkih vještina, inovacija i zaposlenosti.¹⁷

Nove definicije SMEs predviđaju povećanje financijskih pokazatelja: promet srednje velikih poduzeća (50-249 zaposlenih) ne smije premašiti 50 milijuna eura, da mala poduzeća (10-49 zaposlenih) ne smije premašiti 10 milijuna eura, dok mikro poduzeća (manje od 10 zaposlenika) ne smije prelaziti 2 milijuna eura. Alternativno, bilance stanja za srednje, mala i mikro poduzeća ne smije premašiti 43 milijuna eura, 10 milijuna eura i 2 milijuna eura, respektivno¹⁸ što je usuglašeno sa člankom 11. Četvrte Direktive EU (2003/361/EU).

Probleme primjene cjelovitih MSFI u malim i srednjim društvima uočila su i druga tijela koja pridonose razvoju međunarodnih računovodstvenih tokova, poput UNCTAD-

¹¹ Ramljak, B., Žager, K., Potreba i iskustva drugih zemalja u razvoju računovodstava malih i srednjih poduzeća, XXXVII. Simpozij „Računovodstvo, financije i revizija u suvremenim gospodarskim uvjetima, lipanj 2002., Pula - Zagreb, str.108.

¹² UNCTAD (United Nations conference on trade and development – Međunarodna konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju): Računovodstvo za mala i srednje velika poduzeća (nacrt), Međuvladina radna skupina eksperata za međunarodne računovodstvene standarde i izvješćivanje, 3.-5. srpnja 2000., Ženeva, str. 279.

¹³ Ibidem, str. 279.

¹⁴ eng. Working Party on Small and Medium-sized Enterprises & Entrepreneurship – OECD-ova Radna skupina za mala i srednja poduzeća i poduzetništvo je visoki međunarodni forum za SMEs koji rade za promicanju poduzetništva. www.oecd.org, [20.03.2009.]

¹⁵ <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=3123>, [03.04.2009.]

¹⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/sme_user_guide.pdf, SME definition: User guide and model declaration, [03.04.2009.]

¹⁷ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/sme_user_guide.pdf, SME definition: User guide and model declaration, [03.04.2009.]

¹⁸ <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=3123>, [03.04.2009.]

ISAR-a.¹⁹ Stoga je formirana radna grupa pri UNCTAD-u za međunarodne standarde računovodstva i financijskog izvještavanja (ISAR) koja treba utvrditi računovodstvene smjernice za SME prihvatljive na međunarodnoj razini. Nakon trogodišnjeg projekta, u rujnu 2003. godine donijete su smjernice namijenjene financijskom izvještavanju SME (SMEGA-razina 2) kao i one namijenjene najmanjim poslovnim subjektima (SMEGA-razina 3).

Diferenciranje seta smjernica zasnovano je na podjeli svih poslovnih subjekta na tri razine:

1. razina obuhvaća poslovne subjekte listirane na burzama, odnosno od javnog značenja koji trebaju primjenjivati cjeloviti set MSFI,
2. razina obuhvaća veće SME, poslovne subjekte čijim se vrijednosnicama javno ne trguje, a 20% tijela MRS-ova pokriva 80% transakcija uobičajenih u njihovom poslovanju pa je za njih pripremljen sažeti set od 15 smjernica za računovodstvo i financijsko izvještavanje zasnovan na 16 MRS-ova (koji su bili na snazi 1. siječnja 2002. g.) istih kriterija priznavanja i procjene, ali pojednostavljenih zahtjeva u području prezentiranja,
3. razina obuhvaća najmanje subjekte sa tek nekoliko zaposlenika u kojima se najčešće vlasnik pojavljuje kao manager. Za njih su pripremljene znatno pojednostavljene računovodstvene smjernice koje počivaju na obračunskom načelu, iako se poduzetnicima-početnicima privremeno omogućuje primjena načela blagajne.²⁰

2. Pristupi u izradi računovodstvenih standarda za SMEs

IASB se u stvaranju standarda za mala i srednja poduzeća koristio istim konceptualnim okvirom po kojemu su nastali MSFI radi smanjivanja razlika u financijskom izvještavanju²¹ kroz dva pristupa: (1) top down i (2) bottom up pristup pri čemu načela i principi pojedinog pristupa su doživjele različite kritike i pohvale.

IASB je uzeo u obzir da prosječan SMEs nema alate, znanje i pristup informacijama za pripremu financijskih izvješća u skladu s punim MSFI-ma. Shodno tome, prosječan korisnik MSFI-a za mala i srednja poduzeća očekuje da prilagođeni računovodstveni standardi budu cjeloviti, lako primjenjivi i lako razumljivi.²²

Top down pristup znači kako bi standardi trebali sadržavati kriterije mjerenja i prepoznavanja iako u nekim slučajevima u pojednostavljenom obliku smanjujući razlike objavljivanja (iako je na kraju IASB napustio ovaj stav i prepozno potrebu izmjena za mjerenje i priznavanje).²³

Drugi pristup, bottom-up sistem, promiče posve novi konceptualni okvir za mala i srednja poduzeća i gradi potpuno različiti set standarda za njihovo korištenje. Bottom-up

¹⁹ Baldarelli, M., Demartini, P., Mošnja-Škare, L., Application of accounting standards in small and medium enterprises in Italy and Croatia, Ekonomska istraživanja Economic Research, 1; 8-25; 2007., p. 12-14 prema International Accounting and Reporting Issues, 2002 Review, Accounting by SME, Report by the Secretariat of the UNCTAD. UNCTAD/ITE/TEB/2003/4. New York and Geneva: United Nations, 2004, str.27.

²⁰ Baldarelli, M., Demartini, P., Mošnja-Škare, L., Application of accounting standards in small and medium enterprises in Italy and Croatia, Ekonomska istraživanja Economic Research, 1; 8-25; 2007., p. 12-14.

²¹ Issues arising from the IASB Exposure Draft "IFRS for Small and Medium-sized Entities": Comments from the British Accounting Association Special Interest Group in Financial Accounting and Reporting, dostupno na www.baa.group.shef.ac.uk/sub%20groups/sigs/financial%20reporting/SMEs.pdf, [01.04.2009.]

²² Göransson, W., A qualitative study on the proposed IFRS for SMEs whether it would be suitable for companies in Sweden, Master Thesis, Semester 2008, p. 42.

dostupno na www.diva-portal.org/diva/getDocument?urn_nbn_se_umu_diva-1942-2_fulltext.pdf, [01.04.2009.]

²³ Lungu, Camelia Iuliana, Caraiani, Chirata and Dascalu, Cornelia, New Directions of Financial Reporting Within Global Accounting Standards for Small and Medium-Sized Entities (March 7, 2007), available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1013520>, [31.03.2009.]

pristup koristila je Danska gdje je danski Institut za ovlaštene javne računovođe (Foreningen od Statsautoriserede Revisorer) izdalo zasebne standarde za mala i srednja poduzeća.²⁴

Postignut je također i preliminarni dogovor prema kojem se standardi za mala i srednja poduzeća oslanjaju na postojeće MSFI/MRS, čime je izabran tzv. «top down» pristup u izradi standarda. Naime, započinjanje potpuno nove izrade standarda moglo bi rezultirati drugačijim ciljevima financijskoga izvješćivanja, drugačijim kvalitativnim karakteristikama, definicijama i drugačijim principima priznavanja i mjerenja. Odbor je zaključio da bi potpuno novi pristup u izradi standarda bio veoma skup, dugotrajan i beskoristan.²⁵

Prvenstveno, top down pristup znači kako se standardima žele zadržati kriteriji mjerenja i priznavanja iako se, u nekim slučajevima, pojednostavljuje sadržaj i smanjuju razlike u objavljivanju.²⁶ Međutim, u Velikoj Britaniji računovođe malih tvrtki osporili su set standarda FRSSE, navodeći teškoće s održavanjem valuta prema dva seta računovodstvenih standarda i zabrinutost da velike tvrtke pokušavaju odstupiti od MSFI-a kako bi iskoristila FRSSE-ova alternativna načela vrednovanja.²⁷

IASB je, također, uzeo u obzir opravdanost top-down pristupa u pojednostavljenju ili uklanjanju kompletnih zahtjeva MSFIa koji nisu primjenjivi za SMEs. Bottom-up pristup, pri čemu se potrebe korisnika razmatraju prvi, može dovesti do boljih, uravnoteženih i drugih korisnih informacija.²⁸

Komparativne prednosti novih standarda IASB-a vjerojatno leže u top-down pristupu koji pojednostavljuje standarde za SMEs, nego pristupu koji počiva na bottom-up specifičnim problemima malih tvrtki što je najbolje rješavati na nacionalnoj razini od strane nacionalnih regulatora koji razumiju institucionalne postavke.²⁹

3. Modeli financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

Primjena računovodstvenih standarda u financijskom izvještavanju trgovačkih društava Republike Hrvatske predstavlja proces usvajanja globalnih računovodstvenih tijekova prvenstveno zbog činjenice kako Republika Hrvatska, unazad nekoliko godina, nije imala nacionalne računovodstvene standarde, a danas zahvaljujući Odboru za standarde financijskog izvještavanja (OSFI) postoje Hrvatski standardi financijskog izvještavanja kao nadomjestak MSFIa za mala i srednje velika poduzeća.

No, prije usvajanja potrebnog i poželjnog (kasnije konačnog) modela financijskog izvještavanja za poslovne subjekte u Republici Hrvatskoj bilo je nekoliko konstruktivnih prijedloga o budućim modelima razvoja računovodstvene regulative, u sferi financijskog izvještavanja, za potrebe financijskog izvješćivanja malih, srednje velikih i velikih poduzeća.

²⁴ Baskerville, R., F., Cordery, C., J., Small GAAP: a large jump for the IASB, 10th Annual Conference for Financial Reporting and Business Communication, Cardiff Business School, 6-7 July 2006.

²⁵ Mamić Sačer, I. Sever, S., Olujić, A., Analiza mogućnosti primjene MSFI-a za mala i srednja poduzeća, *Ekonomski pregled*, 59 (3-4) 103-124 (2008), str. 104.

²⁶ Lungu, Camelia Iuliana, Caraiani, Chirata and Dascalu, Cornelia, New Directions of Financial Reporting Within Global Accounting Standards for Small and Medium-Sized Entities (March 7, 2007), available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1013520>, [31.03.2009.]

²⁷ Baskerville, R., F., Cordery, C., J., Small GAAP: A large jump for the IASB, 10th Annual Conference for Financial Reporting and Business Communication, Cardiff Business School, 6-7 July 2006.

²⁸ Göransson, W., A qualitative study on the proposed IFRS for SMEs whether it would be suitable for companies in Sweden, Master Thesis, Semester 2008, p. 42.

dostupno na www.diva-portal.org/diva/getDocument?urn_nbn_se_umu_diva-1942-2_fulltext.pdf, [01.04.2009.]

²⁹ Issues arising from the IASB Exposure Draft "IFRS for Small and Medium-sized Entities": Comments from the British Accounting Association Special Interest Group in Financial Accounting and Reporting, dostupno na www.baa.group.shef.ac.uk/sub%20groups/sigs/financial%20reporting/SMEs.pdf, [02.04.2009.]

Prije usvajanja Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja kao okvira financijskog izvještavanja malih i srednje velikih poduzeća u Republici Hrvatskoj postajale su sumnje i dvojbe oko pristupa i načine izrade spomenutih standarda

Potencijalni model računovodstvene regulative, 2001. godine opisao je Gulin prema kojemu razlikuje 5 potencijalnih modela računovodstvene regulative u Hrvatskoj sa aspekta kotirajućih i nekotirajućih poduzeća pri čemu svaki mogući model podrazumijeva određenu skupinu računovodstvenih propisa ovisno radi li se o temeljnim ili konsolidiranim financijskim izvještajima.

Prema modelu 1 nekotirajuća poduzeća u sastavljanju financijskih izvješća koristi će Zakon o računovodstvu u odnosu na listajuća poduzeća koja su dužna primjenjivati Međunarodne računovodstvene standarde.

Tablica 2. Potencijalni modeli računovodstvene regulative u Hrvatskoj

Oblik modela	Subjekti	Financijski izvještaji	
		Temeljni	Konsolidirani
Model 1	nelistajuća poduzeća	ZOR	ZOR
	listajuća poduzeća	MRS	MRS
Model 2	nelistajuća poduzeća	ZTD/OPZ (IV. EU)	ZTD/OPZ (VII. EU)
	listajuća poduzeća	MRS	MRS
Model 3	nelistajuća poduzeća	ZTD/OPZ (IV. EU)	ZTD/OPZ (VII. EU/MRS)
	listajuća poduzeća	MRS	MRS
Model 4	nelistajuća poduzeća	ZTD/OPZ (IV. EU)	ZTD/OPZ (MRS)
	listajuća poduzeća	MRS	MRS
Model 5	nelistajuća poduzeća	ZTD/OPZ (MRS)	ZTD/OPZ (MRS)
	listajuća poduzeća	MRS	MRS

Izvor: Gulin, D., Obilježja i razvoj računovodstvene regulative u svijetu i kod nas, XXXVI. simpozij Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2001., str. 26-27.

ZOR – Zakon o računovodstvu; MRS – Međunarodni računovodstveni standardi; ZTD – Zakon o trgovačkim društvima; OPZ – Opći porezni zakon

Model 2 predviđa upotrebu Direktive (Smjernice) EU kao nadnacionalni propis za sastavljanje i objavljivanje financijskih izvještaja malih subjekata koji ne listaju na financijskim tržištima.³⁰

Za nelistajuća poduzeća, prema modelu 3, u izradi financijskih izvještaja koristiti će nacionalna regulativa (Zakon o trgovačkim društvima, Opći porezni zakon), a kao regulator poslužiti će odrednice Direktive ili MRSevi – model 4. Opće odrednice modela 5 temelje se na primjeni Zakona o trgovačkim društvima ili Općem poreznom zakonu propisujući MRSeve (bez oslanjanja na Direktive) kao osnovu sastavljanja, vrednovanja i objavljivanja financijskih izvještaja subjekata koji ne kotiraju.³¹

³⁰ Gulin, D., Obilježja i razvoj računovodstvene regulative u svijetu i kod nas, XXXVI. simpozij Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2001., str. 27.

³¹ Gulin, D., Obilježja i razvoj računovodstvene regulative u svijetu i kod nas, XXXVI. simpozij Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2001., str. 28.

Tablica 3. Prijedlog računovodstvene regulative za mala, srednja i velika poduzeća

Veličina poduzeća	Računovodstveni sustav
Najmanja poduzeća (5 zaposlenih)	Računovodstvo na temelju gotovinskog toka
Mala poduzeća (6-50 zaposlenih)	Računovodstveni sustav temeljen na pretpostavci nastanka događaja uz moguće korištenje standardnog računskog okvira
Srednje velika poduzeća (51-250 zaposlenih)	Računovodstveni sustav temeljen na pretpostavci nastanka događaja uz prihvaćanje MRSova i složeniji računski plan
Velika poduzeća koja ne kotiraju na burzi	Računovodstveni sustav temeljen na primjeni MRSova u pretežitom dijelu
Velika poduzeća koja kotiraju na burzi	Računovodstveni sustav temeljen na potpunoj primjeni MRSova

Izvor: Ramljak, B., Žager, K., Računovodstvo malih i srednjih poduzeća „SME“, XXXVII. simpozij Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2002., str. 116.

Prema Tablici 3. najviše poduzeća se nalazi u skupini nelistajućih društava na financijskim tržištima koja ponajprije podrazumijevaju mala i srednje velika poduzeća.

Za takvu skupinu poduzeća predlaže se jednostavan sustav računovodstva temeljen na gotovinskom toku, a to znači i jednostavnije financijske izvještaje, dok se za sva ostala poduzeća financijski izvještaji sastavljaju na temelju računovodstvene pretpostavke nastanka događaja uz prihvaćanje, u većoj ili manjoj mjeri, temeljnih odrednica MRSova.³² Rješenje za navedena poduzeća pronašla su se u izradi Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (HSFI). Poduzeća sa javnom odgovornošću (1%) primjenju u financijskom izvještavanju prvobitne MRSeve odnosno kasnije nadopunjene i proširene setove računovodstvenih standarda MRS/MSFI.

Tablica 4. Potencijalni modeli računovodstvene regulative u Hrvatskoj

Oblik modela	Subjekti	Financijski izvještaji
Model 1	nelistajuća poduzeća	MRS/MSFI
	listajuća poduzeća	MRS/MSFI
Model 2	nelistajuća poduzeća	IASB SMEs
	listajuća poduzeća	MRS/MSFI
Model 3	nelistajuća poduzeća	NRS/MRS
	listajuća poduzeća	MRS/MSFI
Model 4	nelistajuća poduzeća	Direktive EU
	listajuća poduzeća	Direktive EU
Model 5	nelistajuća poduzeća	NRS/Direktive EU
	listajuća poduzeća	MRS/MSFI
Model 6	nelistajuća poduzeća	NRS/Direktive EU
	listajuća poduzeća	NRS/Direktive EU
Model 7	nelistajuća poduzeća	SMEGA Level 2/MRS/MSFI
	listajuća poduzeća	MRS/MSFI
Model 8	nelistajuća poduzeća	Porezni propisi
	listajuća poduzeća	MRS/MSFI

Izvor: Černe, K., Perspektive hrvatskog računovodstvenog sustava u međunarodnoj računovodstvenoj harmonizaciji, Odjel za ekonomiju i turizam, Pula, 2007., magistarski rad, str. 239-240.

MRS – Međunarodni računovodstveni standardi, MSFI – Međunarodni standardi financijskog izvještavanja

NRS – Nacionalni računovodstveni standardi

IASB SMEs – IASBov Nacrt za mala i srednje velika poduzeća

³² Ramljak, B., Žager, K., Računovodstvo malih i srednjih poduzeća „SME“, XXXVII. simpozij Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2002., str. 116.

Kasniji modeli razvoja računovodstvene regulative u Republici Hrvatskoj uglavnom su temeljena na kombinaciji prethodna dva navedena modela uz neprestano osuvremenjivanje računovodstvene regulative kroz MRSeve, MSFIe i Direktive EU ovisno o kojoj vrsti poduzeća govorimo.³³

Prema modelima predstavljenim tablicom 4. zaključuje se kako bi poduzećima u Republici Hrvatskoj ponajviše odgovarao model 2 odnosno 3 koji predviđa za nelistajuća poduzeća nacionalne računovodstvene standarde ustrojenih prema Međunarodnim računovodstvenim standardima, ukoliko se odustane od izrade hrvatskih računovodstvenih standarda za SMEs, (kasnije HSFI), dok listajuća poduzeća obvezna su i dužna koristiti set MRS/MSFI. Sa aspekta nelistajućih poduzeća najnepovoljniji je model 1 budući da predlaže primjenu seta MRS/MSFI za nelistajuća poduzeća odnosno model 8.

Prema rezultatima istraživanja visokim udjelom izdvojila su se tri modela računovodstvene regulative: model 1, model 3 i model 6. U skupini subjekata koju čine veliki poslovni subjekti najviše je zastupljen model 3 sa 35,14%, a slijede model 1 i model 6 sa po 21,62%. U skupini subjekata u uzorku koju čine srednji i mali poslovni subjekti koji ne listaju najvišim postotkom se izdavaju model 3 sa 60%, pa su u odnosu na takav postotak ostali modeli neznatno zastupljeni.³⁴

4. Nacionalni računovodstveni standardi za SMEs u Velikoj Britaniji i Švedskoj

Unutar EU27 dosada su samo dvije zemlje razvile i izradile računovodstvene standarde financijskog izvješćivanja namijenjenih malim i srednje velikim poduzećima: Velika Britanija i Švedska.

U nastavku ćemo iznijeti, ukratko, najvažnije odrednice računovodstvenih standarda posebno prilagođenih malim i srednjim poduzećima.

4.1. Primjer Velika Britanija

Odbor za računovodstvene standarde (ASB) zatražio je od Savjetodavnog odbora za računovodstvo (CCAB) uspostavljanje Radne skupine kako bi se ispitao problem oko izuzimanja pojedinih oblika poduzeća od računovodstvenih standarda na osnovi veličine poduzeća i nedostatka javne odgovornosti.³⁵

S tim u svezi pokrenuta je inicijativa od strane Odbora za računovodstvene standarde Velike Britanije (Accounting Standards Board (ASB)) za izradu računovodstvenih standarda financijskog izvještavanja namijenjenih prvenstveno za potrebe objavljivanja i prezentiranja financijskih izvješća malih i srednjih poduzeća. Tako je ASB pristupio izradi „malih“ standarda predstavljenih kao Financial Reporting Standards for Smaller Entities (FRSSE³⁶).

Razlog uvođenja FRSSE-a objašnjava se činjenicom kako utvrđeni zahtjevi za kotirajuća (velika) trgovačka društva nisu usklađena i odgovarajuća s zahtjevima i potrebama malih kompanija. U takvom ozračju, 1997. godine usvojeni su standardi financijskog izvješćivanja za manja poduzeća usklađenih u potpunosti sa MRS-evima, MSFI-ima i

³³ Više o provedenom istraživanju prema prikazanih osam modela pogledati Černe, K., *Perspektive hrvatskog računovodstvenog sustava u međunarodnoj računovodstvenoj harmonizaciji*, Odjel za ekonomiju i turizam, Pula, 2007., magistarski rad, str. 238-264.

³⁴ Černe, K., *Perspektive hrvatskog računovodstvenog sustava u međunarodnoj računovodstvenoj harmonizaciji*, Odjel za ekonomiju i turizam, Pula, 2007., magistarski rad, str. 242.

³⁵ Accounting Standards Board, *Financial reporting standard for smaller entities - FRSSE* (effective January 2007), p. 163.

³⁶ hrv. Standardi financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća

zahtjevima Urgent Issue Task Force (UITF³⁷). Obveznici primjene FRSSE-a su poduzeća koja se prema britanskom Zakonu o poduzećima iz 1985. klasificiraju kao mala poduzeća.³⁸

Ti standardi sadrže relevantne računovodstvene zahtjeve iz drugih računovodstvenih standarda i UITF-ove preglede, koji su pojednostavnjeni i modificirani kako bi bili prikladni za korištenje manjim subjektima. FRSSE su standardi koje mogu primjenjivati poduzeća koja se prema Zakonu o poduzećima iz 1985. klasificiraju kao mala poduzeća ili male grupe. Poduzeća koja usvoje FRSSE nisu obvezna primjenjivati druge standarde i UITF-ove preglede, koji su obvezni za velika poduzeća. To značajno smanjuje obujam računovodstvenih standarda koje ta poduzeća moraju primijeniti. Prema FRSSE, poduzeća su obvezna sastavljati bilancu i račun dobiti i gubitka, i bilješke uz financijske izvještaje. Izgled financijskih izvještaja propisan je.³⁹

Peto izdanje FRSSE je objavljeno u siječnju 2007. godine i uključuje važne, izmijenjene i pojednostavljene, aspekte prikladnije za manja poduzeća zajedno sa usvojenih osam novih FRS-ova (FRS 22 do FRS 29).⁴⁰

Na osnovi prethodno navedenoga predlaže se uvođenje okvira za SMEs, koji treba biti sačinjen i kompatibilan sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) sa ciljem pružanja seta osnovnih pravila čime bi rast poduzeća mogao napredovati uz računovodstvenu evoluciju polazeći od izvješća s gotovinskim računovodstvenim načelima, potom prelazeći na jednostavnu računovodstvenu pretpostavku nastanka događaja i na kraju cjelovita primjena MRS-ova. Sukladno navedenome predlaže se slijedeći vertikalni razvoj sustava poduzeća:⁴¹

1. mikro poduzeća, najčešće, imaju 5 zaposlenih, a u ustrojavaju računovodstvo prema načelu gotovine,
2. mala poduzeća čini 6 do 50 zaposlenih, koji računovodstvenu formu postižu vođenjem i bilježenjem računovodstvenih transakcija prema pretpostavci nastanka događaja,
3. srednjevelika poduzeća zapošljavaju 51 do 250 zaposlenih, koji na istovjetan način sastavljaju financijska izvješća kao mala poduzeća uz korištenje MRS-eva,
4. velika poduzeća koja ne kotiraju na burzi koja u sastavljanju izvješća uz cjelovitu primjenu MRS-ova u pretežitom dijelu,
5. velika poduzeća koja kotiraju na burzi, te u potpunosti primjenjuju MRS-eve odnosno kasnije MSFI-e.

4.2. Primjer Švedska

Uz Veliku Britaniju, švedski Odbor za računovodstvene standarde (šved. Bokföringsnämnden - BFN), u prosincu 1998. godine, je pokrenuo K projekt za izradu računovodstvenih standarda za nekotirajuća poduzeća odstupajući od MSFIa.

Prema projektu (tzv. K projekt) kojeg je izradio BFN poduzeća se mogu grupirati u četiri skupine, prema kvantitativnim kriterijima, od kojih svaka primjenjuje drugačiji set

³⁷ Posebno ustrojena radna skupina Odbora za računovodstvene standarde Velike Britanije - Accounting Standards Board (ASB).

³⁸ Klikovac, A., Financijsko izvještavanje u Europskoj uniji – komparativni pregled, Ekonomski pregled, 58 (3-4) 205-223, 2007, str. 217.

³⁹ Klikovac, A., Financijsko izvještavanje u Europskoj uniji – komparativni pregled, Ekonomski pregled, 58 (3-4) 205-223 (2007), str. 217.

⁴⁰ Accounting Standards Board, Financial reporting standard for smaller entities - FRSSE (effective January 2007), p. 172.

⁴¹ UNCTAD (United Nations conference on trade and development – Međunarodna konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju): Računovodstvo za mala i srednje velika poduzeća (nacrt), Međuvladina radna skupina eksperata za međunarodne računovodstvene standarde i izvješćivanje, 3.-5. srpnja 2000., Ženeva, str. 297-298.

računovodstvenih standarda. Poduzećima je dopušteno primjenjivati kompletan set standarda iz jedne kategorije, ali nije dopušteno primjenjivati standarde ili načela iz druge skupine. Poduzeće može izabrati korištenje naprednijeg seta standarda od onoga kojim je obvezno koristiti se, ali se onda mora koristiti cijelim setom standarda.⁴² U četvrtoj kategoriji nalazi se oko 500 subjekata, 3 kategoriju prožima oko 9000 subjekata, a ostatak, približno 1 milijun subjekata, spadaju pod kategorije 1 i 2.

5. Perspektive financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj i EU27

Zemlje u kojima je gospodarski razvitak počeo rano zakonom su propisivale ili običajnim pravom uređivale vođenje računovodstva i način iskazivanja pojedinih ekonomskih stavki odnosno poslovnih događaja. S vremenom se usavršio uobičajeni postupak ili standard kojega se treba pridržavati pri iskazivanju financijskog stanja i načinu knjiženja poslovnih promjena⁴³ kroz tzv. MSFIe. Neke države, kao na primjer, Australija, ovo su prepoznale i postavile zahtjeve za izvješćivanje za sva mala poduzeća. Druge države, uključujući Francusku, Njemačku i Ujedinjeno Kraljestvo, barem su priznale da u načelu uvjeti izvješćivanja za mala poduzeća razlikuju od velikih poduzeća.⁴⁴

U posljednje su vrijeme sve izrazitija nastojanja smanjivanja opterećenja SME-a i troškova njihovog financijskog izvještavanja zbog krajnjega cilja pojednostavljenja standarda prema potrebama njihovih korisnika - logično je da su neki dijelovi (standardi) izostavljeni. Izostavljen je prije svega računovodstveni tretman onih poslovnih događaja i transakcija za koje je pretpostavljeno da je malo vjerojatno da će se pojaviti kod malih i srednjih poduzeća, odnosno za one za koje je malo vjerojatno da će se njima takva poduzeća koristiti. Ako se ipak pojavi potreba za računovodstvenim tretmanom pojedinih transakcija, tada standardi upućuju na korištenje MSFI/MRS. Određene razlike proizlaze i iz činjenice da se radi o poduzećima koja ne kotiraju na burzi, ne izdaju vrijednosne papire, točnije nemaju javnu odgovornost.⁴⁵

U usporedbi s potpunim MSFI-ma, obujam MSFI SMEs je smanjen za 85%, a standardi za mala i srednja trgovačka društva omogućiti će usporedivost s potpunim MSFI, dok će istovremeno smanjiti teret financijskog izvještavanja poslovnih subjekata bez javne odgovornosti.⁴⁶

BFN vjeruje da podjela poduzeća prema različitim veličinama, te prilagođavanje računovodstvenih tretmana može uzrokovati probleme u vjerodostojnosti informacija⁴⁷ pogodujući tako potrebama financijskog izvještavanja SMEs i ukazujući na neadekvatnost preširoko postavljenih MSFI-a.

⁴² Klikovac, A., Financijsko izvještavanje u Europskoj uniji – komparativni pregled, *Ekonomski pregled*, 58 (3-4) 205-223 (2007), str. 218-220.

⁴³ Crnković, L., Martinović, J., Mijoč, I., *Financijsko računovodstvo*, Ekonomski fakultet u Osijeku, EFOS, 2008., str. 44-45.

⁴⁴ *Računovodstvo za mala i srednje velika poduzeća (nacrt)*, Međuvladina radna skupina eksperata za međunarodne računovodstvene standarde i izvješćivanje, *Financije i računovodstvo: Suvremena rješenja i najnoviji zahtjevi Europske unije*, Hrvatski računovođa, Zagreb, 2000, str. 285.

⁴⁵ Mamić Sačer, I., Sever, S., Olujić, A., *Analiza mogućnosti primjene MSFI-a za mala i srednja poduzeća*, *Ekonomski pregled*, 59 (3-4) 103-124 (2008), str. 106.

⁴⁶ Klikovac, A., Volarević, H., *Računovodstveni standardi za mala i srednja poduzeća-međunarodni ili nacionalni standardi?*, Zbornik radova sa II. Međunarodnog simpozija, Mostar, 2007.

⁴⁷ Göransson, W., *A qualitative study on the proposed IFRS for SMEs whether it would be suitable for companies in Sweden*, Master Thesis, Semester 2008, p. 101-102.

dostupno na www.diva-portal.org/diva/getDocument?urn_nbn_se_umu_diva-1942-2_fulltext.pdf, [01.04.2009.]

Zapravo, opterećenje SME izradom financijskih izvještaja očituje se u sljedećem: (1) direktni troškovi koje iziskuje priprema financijskih izvještaja, (2) oportunitetni troškovi proizašli iz propuštenih mogućnosti trošenja ograničenih resursa malih društava u druge svrhe, umjesto u financijsko izvještavanje, (3) direktno opterećenje izvještavanjem zbog kojeg se mala društva s primjerice samo jednom vrstom djelatnosti mogu naći u nepovoljnijem položaju u odnosu na veće konkurente diversificiranih djelatnosti, ukoliko nisu primorani detaljno izvještavati po segmentu i (4) dodatni oportunitetni troškovi mogu nastati u slučajevima kada se slijede zakonske odredbe, te su onemogućeni drugi prikladniji načini pripreme izvještaja.⁴⁸

Nakon englesko-švedskih SMEs standarda, Republika Hrvatska se odlučila na sličan potez. Kako bi materija računovodstva bila cjelovito uređena (kroz ZOR), te nadalje usklađena s pravnom stečevinom Europske unije, uvažavajući primjedbe Europske komisije, koje je ista dala na bilateralnom i multilateralnom screeningu održanim 2006. godine za poglavlje 6. Pravo trgovačkih društava, Računovodstvo, Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde (HORRS) je za 2007. godinu planirao provedbu aktivnosti donošenje, odobravanje i objavljivanje Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja⁴⁹, te se isti od 2008. godine počinju primjenjivati za subjekte bez javne odgovornosti.

HSFI su utemeljeni na domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi, odrednicama MSFIja i na IV. i VII. Smjernici EU-a. Prilagođeni su potrebama srednjih i malih poduzetnika. Sadržajno su jednostavni, manjega su opsega i zadovoljavaju zahtjeve suvremenoga financijskog računovodstva.⁵⁰

Opravdanje za uvođenje HSFIa obrazlaže se kvantitativnim podacima za mala i srednje velika poduzeća i potrebama jednostavnijeg izvještavanja. U trgovački (sudski registar) je do prosinca 2008.godine upisano preko 142 000 subjekata od čega 98,85% čine mala i srednja poduzeća, pretežito društva sa ograničenom odgovornošću. (tablica 5).

Uz tako uređen okvir financijskog izvješćivanja postoji i paralelni ili tzv. dualni okvir financijskog izvješćivanja⁵¹ reguliran kroz spektar različitih zakonskih propisa (Zakon o registru godišnjih financijskih izvješća, Zakono o reviziji, Zakon o tržištu vrijednosnih papira, Zakon o službenoj statistici) što otežava financijsko izvještavanje SMEs.

Kako bi se ujednačile potrebe izvještavanja, smanjila redudantnost podatka, cijena koštanja informacija i povećala usporedivost i istovjetnost podataka planira se ustrojavanje novog odjela u okviru Ministarstva financija koji će biti nadležan za pitanja od javnog interesa u računovodstvu. Kako bi se poboljšalo donošenje odluka od javnog interesa i osvješćivanje javnosti planira se zapošljavanje novog osoblja odgovarajućih kvalifikacija i iskustva u području računovodstva.⁵²

⁴⁸ Baldarelli, M., Demartini, P., Mošnja-Škare, L., Application of accounting standards in small and medium enterprises in Italy and Croatia, Ekonomska istraživanja Economic Research, 1; 8-25; 2007., p. 12-14 prema Carsberg, B.V. Page, M. J. Sindell, A. J., Waring, I. D., (1985), Small Company Financial Reporting., London: Prentice Hall International – ICAEW, p.18

⁴⁹ <http://www.osfi.hr/Default.aspx?sid=47>, [20.04.2009.]

⁵⁰ Okvir za primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Hrvatski računovodstveni sustav, Knjiga III. iz ciklusa Računovodstvo poduzetnika, RRIF plus, Zagreb, 2008., str. 3.

⁵¹ Pervan, I. (2004), Usklađenost okvira financijskog izvješćivanja u Hrvatskoj, Bugarskoj i Rumunjskoj za zahtjevima Europske Unije, Ekonomski fakultet, Split, Financijska teorija i praksa 28 (4) str. 469-485;

⁵² Vlada Republike Hrvatske: Nacionalni program Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji – 2009. godina, 17. prosinca 2008. godine, Zagreb, str. 196. dostupno na www.vlada.hr, [31.03.2009.]. Tijekom 2009. godine planiraju se aktivnosti vezane uz praćenje razvoja računovodstvene teorije i prakse kao i aktivnosti u svezi jačanja administrativnih kapaciteta u području računovodstva. Također, se planira trajno obrazovanje i stručno usavršavanje kroz IDF (Institutional Development Fund) darovnicu; na temelju članka 138. Ustava RH pokrenut je postupak za sklapanje ugovora između RH i Međunarodne banke za obnovu i razvoj o darovnici za jačanje financijskog izvještavanja trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj, te jačanje administrativnih sposobnosti u računovodstvenoj struci).

Tablica 5. Struktura trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj, prosinac 2008.

Pravni oblik subjekata	Regulatorni okvir	Oblik subjekta prema ZOR-u* (čl. 3)	Broj i struktura upisanih subjekata	Postotak (relativni udio u %)
dioničko društvo		VTD**	1.639	1,15%
društvo s ograničenom odgovornošću		SMTD***	132.835	93,23%
gospodarsko interesno udruženje inozemni osnivač	ZTD N.N. 111/93, 34/99;	SMTD	97	0,07%
		SMTD	205	0,14%
javno trgovačko društvo		SMTD	601	0,42%
komanditno društvo		SMTD	99	0,07%
savez zadruga	N.N. 36/95;	SMTD	2	0,00%
trgovac pojedinac	N.N. 111/93, 34/99;	SMTD	19	0,01%
ustanova	N.N. 76/63, 29/97, 47/99;	SMTD	4.574	3,21%
zadruga	N.N. 36/95;	SMTD	2.353	1,65%
zajednica ustanova	N.N. 76/63, 29/97, 47/99;	SMTD	3	0,00%
druge osobe za koje je upis propisan zakonom****	N.N. 111/93, 34/99;	SMTD	51	0,04%
UKUPNO (Σ):			142.483	100%

Izvor: Uredeno prema Nacionalnom programu Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji – 2009. godina, 17. prosinca 2008. godine, Zagreb, str. 194. dostupno na www.vlada.hr, [31.03.2009.].

* ZOR – Zakon o računovodstvu

** VTD – veliko trgovačko društvo

*** SMTD – srednje ili malo trgovačko društvo

**** kreditne unije, europsko društvo, europsko gospodarsko interesno udruženje i sl.

Cilj Projekta je podržati provedbu koraka za jačanje okvira financijskog izvještavanja trgovačkih društava, u skladu s međunarodnim standardima. Projekt se sastoji od sljedećih dijelova:

1. pružanje tehničke pomoći i izobrazbe Nacionalnom upravljačkom odboru (NUO) za jačanje financijskog izvještavanja i revizije, te relevantnim nositeljima interesa o pravnoj stečevini (acquis communautaire) Europske unije s obzirom na financijsko izvještavanje i reviziju. Projekt će ponuditi temeljitu analizu odgovarajućih pristupa i opcija za usvajanje i provođenje acquisa o financijskom izvještavanju trgovačkih društava,
2. pružanje tehničke pomoći Nacionalnom odboru za praćenje računovodstvenih sustava i revizije u izradi Nacionalne strategije i Akcijskog plana za financijsko izvještavanje trgovačkih društava,
3. pružanje tehničke pomoći kako bi se ojačali ključni nositelji interesa u infrastrukturi financijskog izvještavanja, ponudile detaljne analize, izradile smjernice, strategija i priručnici,

4. pružanje tehničke pomoći profesiji revizora putem programa izobrazbe i izrade nacrtu temeljite analize preporuka za Revizorsku komoru,
5. pružanje tehničke pomoći kako bi se dala potpora akademskom obrazovanju, profesionalnom usavršavanju i kako bi se podigla javna svijest. Izrada nacrtu suvremenog nastavnog plana, planiranje programa izobrazbe i priručnika o financijskom izvještavanju.⁵³

Prilagođavajući način prezentiranja novim zahtjevima, hrvatsko gospodarstvo konkurira na europskim i svjetskim financijskim tržištima i na taj način ubrzava razvoj cjelokupnog hrvatskog gospodarstva.

Nadalje, svakako bi trebalo od strane manjih poduzeća biti više zahtjeva prema zakonodavnim računovodstvenim tijelima da se uredi problematika njihova financijskog izvještavanja, te da se urede neke pojedinosti koje nisu propisane Zakonom o računovodstvu, kao ni setom MRS/MSFI koristeći neka od svjetskih iskustava.⁵⁴

6. ZAKLJUČAK

Proces globalizacije odavno je započeo - uvođenjem globalnih standarda u međunarodnu primjenu radi postizanja veće konkuretnosti poslovnih subjekata na tržištu kapitala omogućujući transparentnost, razumljivost i jednostavnost u prikazivanju računovodstveno-bilančnih pozicija prema jedinstvenim kriterijima znanih kao Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja (MSFI). Tijekom relativno kratke primjene MSFI su pokazali određene manjkavosti i neprikladnosti za potrebe financijskog izvještavanja malih i srednje velikih poduzeća što je potaklo niz rasprava i globalnih foruma oko potrebe izrade nacrtu financijskog izvještavanja za nekotirajuća poduzeća bez javne odgovornosti.

Malim i srednjim poduzećima u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji nije ostavljeno previše izbora. Prvenstveno, zbog toga što u Republici Hrvatskoj nisu postojali izrađeni nacionalni (vlastiti) računovodstveni standardi za razliku od zemalja članica Europske unije koji, uglavnom, imaju razrađene i/ili usvojene nacionalne računovodstvene standarde ili se pripremaju za izradu računovodstvenih standarda za poduzeća bez javne odgovornosti poput Velike Britanije, Švedske, Njemačke ili Francuske.

Dodatni problem pojavio se zbog neujednačenih pristupa oko definiranja SMEs prema kvantitativnim kriterijima, a malo tko, uopće, raspravlja o značaju i utjecaju kvalitativnih čimbenika na financijsko izvještavanje SMEs. Kako bi se iskoristila postojeća platforma i infrastruktura korištena u izradi MSFIa, IASB u Nacrtu MSFIa za SMEs odlučio se prikloniti top-down pristupu smanjujući postojeće i buduće oportunitetne troškove, te diferencirano financijsko izvještavanje između velikih poduzeća i SMEs omogućujući malim i srednjim poduzećima, unatoč smanjenom obujmu MSFIa, kvalitetu financijskog izvještavanja i javnu odgovornost.

Unazad nekoliko godina, Republika Hrvatska postigla je odlične pomake u financijskom izvještavanju malih i srednje velikih poduzeća mijenjajući i usklađujući zakonsku regulativu računovodstveno-financijskog sektora, osnivajući Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde (HORRS), izradivši Hrvatske standarde financijskog izvještavanja za SMEs i ustrojavanjem novog odjela pri Ministarstvu financija za

⁵³ <http://oglasnik-jn-do-2008.nn.hr/clanci/medjunarodni/2008/050.htm>, [31.03.2009.].

⁵⁴ Ramljak, B., Žager, K., Računovodstvo malih i srednjih poduzeća „SME“, XXXVII. simpozij Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2002., str. 117.

pitanja od javnog interesa u računovodstvu čime se potvrđuje mišljenje kako hrvatski računovodstveni sustav ima optimalne uvjete za poboljšanje postojeće perspektive financijskog izvještavanja SMEs.

7. LITERATURA

1. **Baldarelli, M., Demartini, P., Mošnja-Škare, L. (2007)**, Application of accounting standards in small and medium enterprises in Italy and Croatia, *Ekonomika istraživanja Economic Research*, 1; 8-25;
2. **Baskerville, R., F., Cordery, C., J., (2006)**, Small GAAP: a large jump for the IASB, 10th Annual Conference for Financial Reporting and Business Communication, Cardiff Business School, 6-7 July 2006;
3. **Crnković, L., Martinović, J., Mijoč, I., (2008)**, Financijsko računovodstvo, *Ekonomski fakultet u Osijeku, EFOS*;
4. **Černe, K., (2007)**, Perspektive hrvatskog računovodstvenog sustava u međunarodnoj računovodstvenoj harmonizaciji, *Odjel za ekonomiju i turizam, Pula, magistarski rad*;
5. **Černe, K.,** Računovodstvo malih i srednjih trgovačkih društava u procesu računovodstvene harmonizacije, dostupno na www.efpu.hr, [15.03.2009.]
6. **Deželjin, J., Mrša, J., (1994)**, Računovodstvene politike malih i srednjih poduzeća u svjetlu moderne ekonomije, *Zbornik radova „Management malih i srednjih poduzeća“*, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet u Rijeci i Università degli studi di Trieste, Facoltà di economia e commercio Trieste, Rijeka;
7. **Direktive EU - IV. i VII. Direktiva (Smjernica)**;
8. **Domazet, T., (2006)**, Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja 2006/2007: Primjena računovodstva EU u Hrvatskoj, *Zgombić&Faber i HIFR*, Zagreb;
9. **Göransson, W., (2008)**, A qualitative study on the proposed IFRS for SMEs whether it would be suitable for companies in Sweden, *Master Thesis*;
10. **Greuning, H. (2006)**, Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja: praktični vodič, Novo revidirano izdanje, *Mate d.o.o.*, Zagreb;
11. **Gulin, D. (2001)**, Obilježja i razvoj računovodstvene regulative u svijetu i kod nas, *zbornik radova XXXVI. Simpozija HZRIF*, Pula/Zagreb;
12. **Gulin, D. (2006)**, Prilagođavanje regulative financijskog izvještavanja u cilju povećanja efikasnosti profitnog sektora Hrvatske, *XLI. Simpozij Financijsko restrukturiranje profitnog i neprofitnog sektora u Hrvatskoj, HZRFD*, Pula;
13. **HZRFD (2005)**, MSFI uključujući MRS-eve i objašnjenja do 31. ožujka 2004., *HZRFD*, Zagreb;
14. **Klikovac, A. (2006)**, Utjecaj harmonizacije financijskog izvještavanja u Europskoj Uniji na financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj, *Zagreb, Ekonomski fakultet u Zagrebu*;
15. **Klikovac, A., (2007)**, Financijsko izvještavanje u Europskoj uniji – komparativni pregled, *Ekonomski pregled*, 58 (3-4) 205-223, 2007, str. 217.
16. **Klikovac, A., Volarević, H. (2007)**, Računovodstveni standardi za mala i srednja poduzeća-međunarodni ili nacionalni standardi?, *Zbornik radova sa II. Međunarodnog simpozija*, Mostar;
17. **Larson, R.K., Street, D.L. (2004)**, Convergence with IFRS in a expanding Europe: progress and obstacles identified by large accounting firms survey, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* 13, p.89-119;

18. **Lungu, Camelia Iuliana, Caraiani, Chirata and Dascalu, Cornelia, (2007)**, New Directions of Financial Reporting Within Global Accounting Standards for Small and Medium-Sized Entities (March 7, 2007),
19. **Mamić Sačer, I. Sever, S., Olujić, A., (2008)**, Analiza mogućnosti primjene MSFI-a za mala i srednja poduzeća, Ekonomski pregled, 59 (3-4) 103-124;
20. **Pervan, I. (2004)**, Usklađenost okvira financijskog izvješćivanja u Hrvatskoj, Bugarskoj i Rumunjskoj za zahtjevima Europske Unije, Ekonomski fakultet, Split, Financijska teorija i praksa 28 (4) str. 469-485;
21. **Računovodstvo za mala i srednje velika poduzeća (nacrt)**, Međuvladina radna skupina eksperata za međunarodne računovodstvene standarde i izvješćivanje, Financije i računovodstvo: Suvremena rješenja i najnoviji zahtjevi Europske unije, Hrvatski računovođa, Zagreb, 2000, str. 285.
22. **Tadijančević, S., (2005)**, Osvrt na novi Zakon o računovodstvu, Računovodstvo i financije, br.12./05., str.3.;
23. **Tadijančević, S., (2006)**, Rad Odbora za standarde financijskog izvještavanja, RIF, br. 11/2006, Zagreb;
24. www.baa.group.shef.ac.uk/sub%20groups/sigs/financial%20reporting/SMEs.pdf, [01.04.2009.];
25. www.ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ias/ias-use-of-options_en.pdf, [06.04.2009];
26. www.frc.gov.au/reports/other/2007_ken_spencer_memorial_lecture.pdf; [17.04.2009];
27. www.frc.org.uk/documents/pagemanager/asb/FRSSEJan2007%20web%20optimized.pdf, [08.04.2009];
28. www.iasb.org [17.04.2009];
29. www.law-bulletin.com/z/seventh_council_directive_13_june_1983_349eec.htm [16.04.2009];
30. www.oecd.org [22.04.2009];
31. www.osfi.hr/Default.aspx?sid=47, [20.04.2009.];
32. www.siteresources.worldbank.org/INTECAADVPRO/Resources/19341321134496623329/Corporate-Sector-Module-2-FYL.doc; [21.04.2009];
33. www.stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=3123, [03.04.2009.];
34. www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=2918&lang=1, [16.03.2009.];
35. www.worldbank.org/ifa/rosc_croatia.htm, [21.04.2009];